

Houtzaagmolen Het Jonge Schaaap

De bovenkruierende houtzaagmolen Het Jonge Schaaap aan de Kalverringdijk (Zaanse Schans) is de nieuwste aanwinst van de vereniging. Deze molen uit het toenmalige Westzijderveld werd in 1942 gesloopt.

Aan de hand van tekeningen van molenkenner Anton Sipman (1906-1985) en met behulp van moderne computertechnieken kon met de herbouw worden gestart.

De eerste paal ging op 24 september 2005 de grond in na jarenlange voorbereidingen. Op 27 september 2007, dus precies twee jaar later, is de molen geopend.

Het houtzagen door middel van windkracht is een uitvinding van Cornelis Cornelisz. uit Uitgeest. Hij maakte voor de aandrijving van de zaagramen voor het eerst gebruik van een krukas.

Deze allereerste houtzaagmolen, een klein model, droeg de naam Het Juffertje en werd op een vlot naar Zaandam getransporteerd.

Houtzaagmolens zijn er in twee typen. Zo produceerde de wagenschotzager het zogenoemde wagenschot of wegenschot, een fijn soort eikenhout dat gebruikt werd voor wand- en scheepsbetimmeringen.

Een balkenzager daarentegen hield zich alleen bezig met het zagen van balken en planken, het grovere zaagwerk.

DE ZAANSCH E MOLEN

Van de bijna 1.000 windmolens, die de Zaanstreek tot het oudste industriegebied ter wereld maakten, waren er rond 1920 amper twintig over.

Om deze voor het nageslacht te bewaren werd op 17 maart 1925 Vereniging De Zaanse Molen opgericht, die nu dertien industriemolens bezit, in optimale staat houdt en regelmatig laat draaien.

Daarnaast stichtte deze Vereniging in 1928 een uniek, zeer bezienswaardig Molenmuseum, waarin u alles over de werking en geschiedenis van (industrie)molens aan de weet kunt komen en waarin regelmatig wisselexposities worden gehouden. Zie ook op internet: www.zaanschemolen.nl

Voor alle inlichtingen over onze molens en molenmuseum, openingstijden, groepsbezoek en entreegelden:

www.zaanschemolen.nl

Houtzaagmolen Het Jonge Schaaap
Kalverringdijk 31a, Zaanse Schans, 1509 BT Zaandam
tel. 075 6401377, email: houtzaagmolen@hetjongeschaap.nl
facebook.com/hetjongeschaap

HET JONGE SCHAAP

Bovenkruier-houtzaagmolen
aan de Kalverringdijk, Zaanse Schans,
te Zaandam

Anno 2007

Attentie!

U bezoekt de molen op eigen risico.

*Roekt u a.u.b. niet, ga niet achter afzettingen
en let op de bewegende delen!*

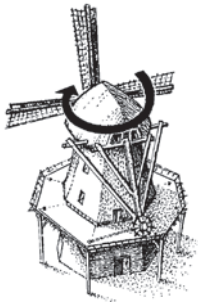
Dank voor uw medewerking!

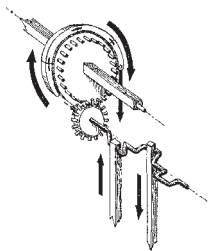
DE ZAANSCH E MOLEN

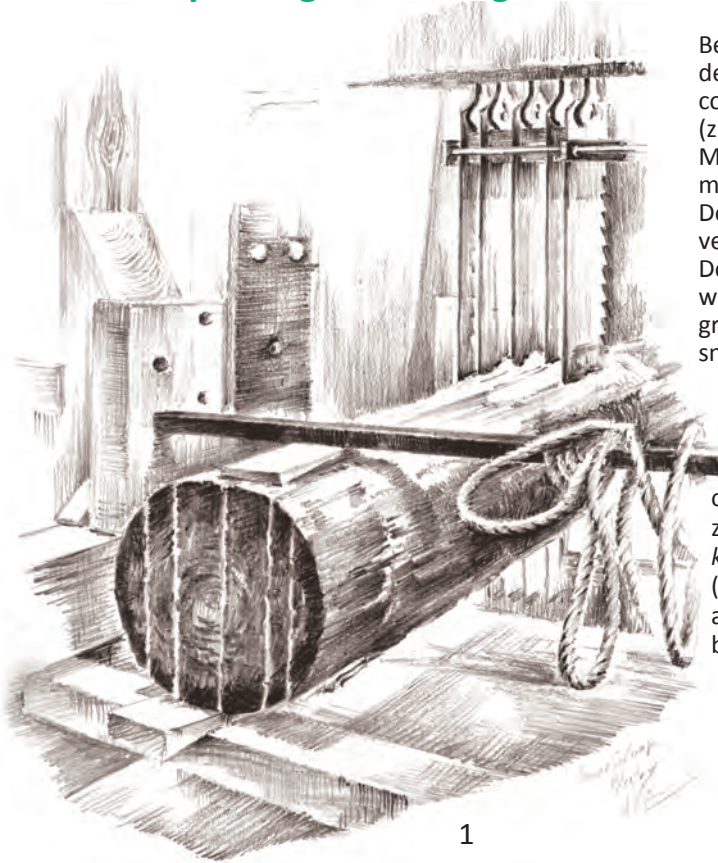
Balken zagen met behulp van gratis energie

Deze molen is een bovenkruier: alleen de kap wordt in de wind gezet door middel van een lier, het zogenaamde kruirad, dat op de stelling (het balkon) wordt bediend.

De draaiende horizontale beweging van de wieken wordt door het bovenwiel en het krukwieltje via de krukas omgezet in een verticale op- en neergaande zaagbeweging. Om het bovenwiel in de kap van de molen zit de vang, een houten rem, waarmee de molen stilgezet kan worden.

Het Jonge Schaaap is een bovenkruier-houtzaagmolen

De belangrijkste en meest in het oog springende onderdelen van een houtzaagmolen zijn de op en neer bewegende zaagramen (zie tekening 1). Per zaagbeweging wordt er ongeveer 1 mm gezaagd.

Aan de rechterzijde van de zaagramen trekt een groot ijzeren wiel, het *krabbelrad*, de slede waarop de stam ligt door het zaagraam heen (zie tekening 4).

De zaagbladen in deze zaagramen kunnen op bijna elke gewenste breedte worden ingesteld. Soms hangen er wel 10 of 12 zaagbladen in een zaagraam, soms maar één of twee. In het laatste geval worden er balken gezaagd of er wordt *bekantrecht*, dat wil zeggen dat er planken recht worden gemaakt.

Hijswerk

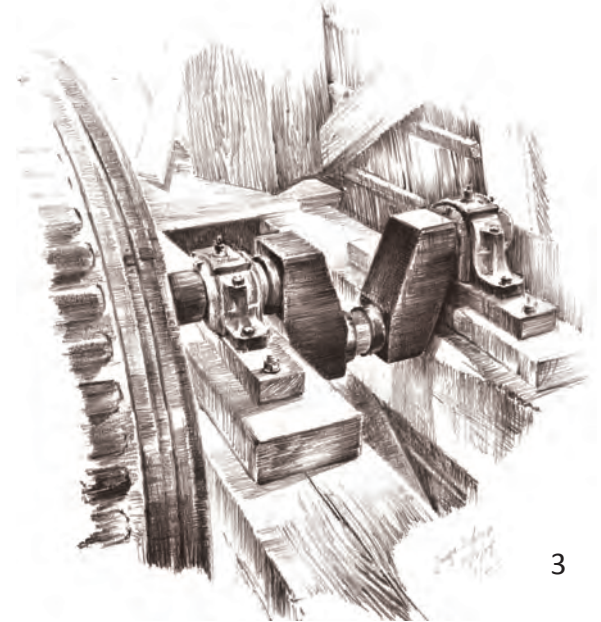
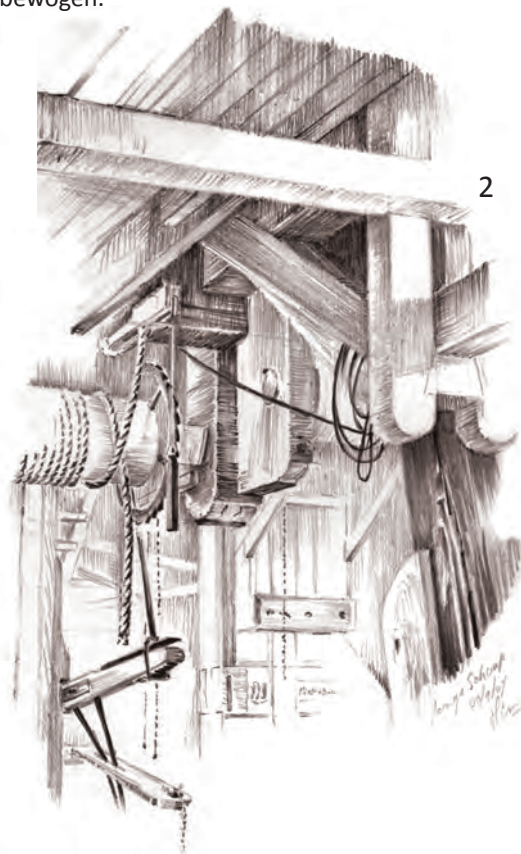
Behalve de zaagramen worden diverse andere onderdelen via de wind aangedreven. Een ingenieuze constructie is de *winderij* aan het plafond van de molen (zie tekening 2).

Met de *winderij* worden de stammen, die rondom de molen in het water liggen, de molen binnengesleept. De stammen liggen in het water om de kwaliteit te verbeteren.

Door een stam lange tijd, tussen de één en 5 jaar, in het water te leggen, te *wateren*, trekken de suikers en groeisappen uit het hout waardoor het hout minder snel buigt en barst als het gezaagd is.

Molen met krukas

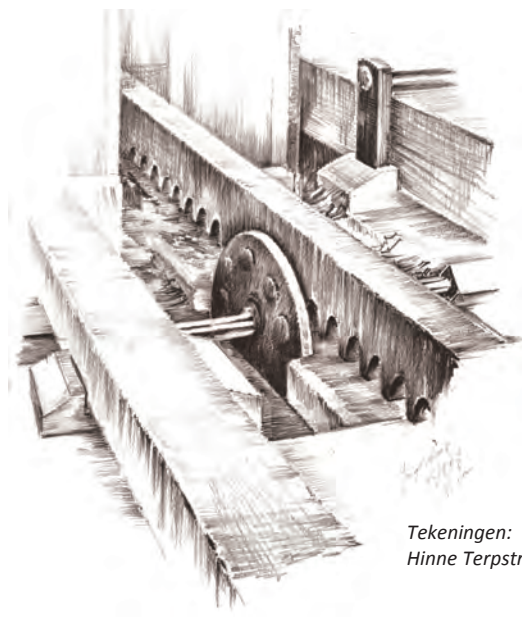
Hoog in de molen zetten tandwielen de windkracht om in bruikbare energie voor de aandrijving van de zaagramen. Het grote bovenwiel brengt, via de *koningspil*, de beweging over op het *krukwieltje* (zie tekening 3). Dit wiel drijft op zijn beurt de *krukas* aan waarmee de zaagramen op en neer worden bewogen.

Productie en bemanning

Op het hoogtepunt van de industriële molennijverheid hebben er meer dan 200 houtzaagmolens in de Zaanstreek gestaan.

Als de omstandigheden gunstig waren en er hard werd doorgewerkt konden zo'n twintig stammen per dag verzaagd worden. Het personeel van een zaagmolen bestond meestal uit 5 man, die vaak van 's morgens vroeg tot 's avonds laat op de molen bivakkeerden.

Tekeningen:
Hinne Terpstra